Uppsala läns författningssamling

Länsstyrelsen
Uppsala län

03FS 2026:14
Utkom från trycket
den 2 juli 2026

Länsstyrelsen i Uppsala läns föreskrifter om vattenskyddsområde för grundvattentäkterna Ed och Börstil i Östhammars kommun;

beslutade den 26 juni 2026.
(4981-2018)

Länsstyrelsen i Uppsala län har den 26 juni 2026 med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken beslutat att nedan angivna föreskrifter ska gälla inom vattenskyddsområdet för de kommunala grundvattentäkterna Ed och Börstil i Östhammars kommun. Föreskrifterna träder i kraft den 26 juni 2026. Föreskrifterna gäller enligt 7 kap. 22 § miljöbalken omedelbart även om de överklagas.

Vattenskyddsområdet består av vattentäktzon, primär skyddszon och sekundär skyddszon.

Syftet med vattenskyddsområdet och föreskrifterna är att skydda vattentäkterna genom att förhindra verksamheter och åtgärder som kan medföra en negativ påverkan på vattentäkternas kvalitet och kvantitet.

Skyddsföreskrifter

Definitioner

Nedan definieras begrepp som används i skyddsföreskrifterna. För de begrepp som inte definieras gäller miljöbalkens definitioner.

Arbetsmaskin: En mobil maskin, en transportabel industriell utrustning eller ett mobilt fordon med eller utan karosseri som inte är avsett att användas för transporter på väg av personer eller gods och som drivs med hjälp av förbränningsmotor, elmotor eller batteri, till exempel hjullastare, grävmaskin, traktor, skördetröska, skotare eller mobilt elaggregat.

Dagvatten: Regn- eller smältvatten som rinner av från byggnader, vägar eller andra hårdgjorda ytor.

Gödelsvårdsanläggning: Gödselbrunn, urinbrunn, gödselplatta eller motsvarande upplagsplats för djurspillning.

Husbehovstäkt: Uttag av naturmaterial såsom berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter på den egna brukningsenheten, och som endast är menade att användas för eget behov.

Huvudman: Ägare av vattentäkten för vilken skyddsområde fastställs.

Infiltrationsanläggning: Ett anlagt system för uppsamling eller omhändertagande av spill- eller dagvatten med efterföljande infiltration.

Kommunal nämnd: Den kommunala nämnd som ska fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Markarbeten: Grävning, schaktning, sprängning, borrning, fyllning, spontning, pålning, muddring, uppläggning av massor, underjordsarbeten, hårdgörande av ytor eller liknande arbeten.

Materialtäkt: Täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter.

Mindre markarbeten: Markarbete av mindre omfattning som till exempel grävning för fundament till staket, flaggstång eller friggebod/attefallshus, dränering av husgrund, markberedning för garageuppfart, plattsättning, uppgrävning av block eller motsvarande arbeten.

Parkera: Ställa upp ett fordon med eller utan förare. Uppställningen sker av en anledning som inte

- föranleds av trafikförhållandena,
- sker för att undvika fara, eller
- sker för på- eller avlastning av gods, kortare avbrott i arbetet eller liknande.

Spillvatten: Förorenat vatten från hushåll, industrier, serviceinrättningar eller dylikt, som inte är dagvatten.

Lagring: Uppläggning eller förvaring som inte är deponering.

Yrkesmässig verksamhet: En verksamhet som bedrivs regelbundet och varaktigt, är av självständig karaktär och har ett vinstsyfte.

Föreskrifter

1 § Vattentäktzon

a) Inom vattentäktzon är det förbjudet att bedriva annan verksamhet än vattentäktverksamhet.
b) Inom vattentäktzon ska huvudmannen hålla brunnar och byggnader låsta.

2 § Grundvattentäkter

Inom primär och sekundär skyddszon är det förbjudet att anlägga nya grundvattentäkter eller nya enskilda brunnar. För att ersätta en befintlig enskild brunn med en ny, krävs tillstånd från den kommunala nämnden.

Undantag gäller för;

i. ny kommunal vattentäkt som beslutas av huvudmannen.

3 § Petroleumprodukter, kemiska produkter och bekämpningsmedel

a) Inom primär skyddszon är det förbjudet att hantera eller lagra petroleumprodukter, miljö- eller hälsofarliga kemiska produkter eller bekämpningsmedel. För verksamhet som bedrivs när föreskrifterna träder i kraft krävs tillstånd från den kommunala nämnden för hantering eller lagring av sådana produkter. För hantering av petroleumprodukter i samband med underhåll av väg krävs en anmälan till den kommunala nämnden.

   Undantag gäller för;

   i. hantering eller lagring av petroleumprodukter eller miljö- eller hälsofarliga kemiska produkter för hushållsbehov, dock ej bekämpningsmedel för trädgårdsskötsel,
   ii. befintlig oljeförsörjning för uppvärmning av bostads- eller jordbruksfastigheter,
   iii. transporter,
   iv. spridning av vägsalt eller saltinblandad sand,
   v. akuta markarbeten i samband med vägskada.

b) Inom primär skyddszon är det förbjudet att parkera arbetsmaskiner, lastbilar eller fordon med större tank än 200 liter. För verksamhet som bedrivs när föreskrifterna träder i kraft krävs tillstånd från den kommunala nämnden för parkering av sådant fordon.
c) Inom sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att hantera eller lagra petroleumprodukter, miljö- eller hälsofarliga kemiska produkter eller bekämpningsmedel. För hantering av petroleumprodukter i samband med underhåll av väg krävs en anmälan till den kommunala nämnden.
   Undantag gäller för;
   i. hantering eller lagring av petroleumprodukter eller miljö- eller hälsofarliga kemiska produkter för hushållsbehov, dock ej bekämpningsmedel för trädgårdsskötsel,
   ii. befintlig oljeförsörjning för uppvärmning av bostads- eller jordbruksfastigheter,
   iii. transporter,
   iv. spridning av vägsalt eller saltinblandad sand,
   v. akuta markarbeten i samband med vägskada.
d) Inom sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att parkera arbetsmaskiner, lastbilar eller fordon med större tank än 200 liter.

4 § Växtnäringsämnen

Inom primär och sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att yrkesmässigt sprida växtnäringsämnen.

5 § Jordbruk, boskapsskötsel och annan kommersiell odling

a) Inom primär skyddszon är det förbjudet att anlägga gödselvårdsanläggning.
b) Inom primär och sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att bygga om eller ersätta en befintlig gödselvårdsanläggning med en ny.
c) Inom primär och sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att lagra ensilage.
   Undantag gäller för;
   i. transport av ensilage,
   ii. lagring av inplastad ensilage eller inplastade rundbalar.
d) Inom sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att anlägga gödselvårdsanläggning.

6 § Skogsbruk

a) Inom primär skyddszon är det förbjudet att ha upplag under längre tid än ett år av bark, flis, grot, spån eller timmer.
b) Inom primär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att ha upplag upp till ett år av bark, flis, grot, spån eller timmer.
c) Inom primär skyddszon är det förbjudet att bevattna upplag av bark, flis, grot, spån eller timmer.
d) Inom sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att ha upplag eller bevattna upplag av bark, flis, grot, spån eller timmer.

7 § Avledning av spillvatten och dagvatten

a) Inom primär skyddszon är det förbjudet att etablera infiltrationsanläggning.
b) Inom sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att etablera infiltrationsanläggning.
c) Inom primär och sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att etablera andra anläggningar för omhändertagande av spill- eller dagvatten än sådana som anges i a) och b). Även vid ändring av sådan anläggning krävs tillstånd från den kommunala nämnden.

8 § Tvätt av arbetsmaskiner eller andra motorfordon

Inom primär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden för tvätt av arbetsmaskiner eller andra motorfordon.

9 § Deponering, lagring och kompostering

a) Inom primär och sekundär skyddszon är det förbjudet med lagring av avfall eller deponering av avfall.
b) Inom primär och sekundär skyddszon är det förbjudet med kompostering av latrin.
c) Inom primär skyddszon är det förbjudet att lägga upp snö från ytor utanför den primära skyddszonen.
d) Inom sekundär skyddszon är det förbjudet att lägga upp snö från ytor utanför vattenskyddsområdet.

10 § Miljöfarlig verksamhet

Inom primär och sekundär skyddszon är det förbjudet att etablera miljöfarlig verksamhet eller att utöka befintlig miljöfarlig verksamhet.

11 § Markarbeten och täktverksamhet

a) Inom primär skyddszon är det förbjudet att utföra åtgärder som innebär bortledning av grundvatten som omfattas av undantaget enligt 11 kap. 12 § miljöbalken.
b) Inom primär skyddszon är det förbjudet att utföra markarbeten som kan försämra grundvattenkvaliteten eller försvåra den naturliga grundvattenbildningen. För markarbeten i samband med underhåll av väg eller VA-, el- eller teleledningar krävs en anmälan till den kommunala nämnden.
   Undantag gäller för;
   i. mindre markarbeten inom den egna fastigheten,
   ii. markarbeten i samband med skada på väg eller på VA-, el- eller teleledningar.
c) Inom primär och sekundär skyddszon är det förbjudet med materialtäkter och husbehovstäkter.
d) Inom sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att utföra åtgärder som innebär bortledning av grundvatten som omfattas av undantaget enligt 11 kap. 12 § miljöbalken.
e) Inom sekundär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden att utföra markarbeten som kan försämra grundvattenkvaliteten eller försvåra den naturliga grundvattenbildningen. För markarbeten i samband med underhåll av väg eller VA-, el- eller teleledningar krävs en anmälan till den kommunala nämnden.
   Undantag gäller för;
   i. mindre markarbeten inom den egna fastigheten,

ii. markarbeten i samband med skada på väg eller på VA-, el- eller teleledningar.

12 § Energianläggningar
Inom primär och sekundär skyddszon är det förbjudet att etablera anläggningar för utvinning och lagring av värmeenergi eller kyla ur berg, mark eller vatten.

13 § Väghållning
a) Inom primär och sekundär skyddszon är det förbjudet med upplag av vägsalt eller saltinblandad sand.
b) Inom primär skyddszon krävs tillstånd från den kommunala nämnden för att sprida vägsalt eller saltinblandad sand.
c) Inom sekundär skyddszon krävs anmälan till den kommunala nämnden för att sprida vägsalt eller saltinblandad sand.

14 § Allmänna bestämmelser
För vattenskyddsområdet gäller följande allmänna bestämmelser.
a) Huvudmannen för vattentäkten ansvarar för att informationsskyltar finns uppsatta på väl synliga platser invid vägar som leder genom skyddsområdet. Uppsättning får ske på annans mark. Utformningen av skyltarna ska följa rådande rekommendationer om utmärkning av vattenskyddsområde.
b) Tillstånd enligt dessa föreskrifter krävs inte om verksamheten har tillståndsprövats enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken.

15 § Övergångsbestämmelser
Följande gäller för verksamheter som har påbörjats innan föreskrifterna har trätt i kraft och som omfattas av förbud enligt dessa föreskrifter, men som inte är förbjudna enligt äldre föreskrifter. Trots att förbud införs får verksamheterna fortsätta som längst två år efter att föreskrifterna har trätt i kraft. Därefter får verksamheter som omfattas av förbud inte bedrivas.

Följande gäller för verksamheter som har påbörjats innan föreskrifterna har trätt i kraft och som antingen omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt dessa föreskrifter, men som inte omfattas av tillstånd eller har anmälts enligt äldre föreskrifter. Trots att tillstånds- eller anmälningsplikt införs får verksamheterna fortsätta som längst två år efter att föreskrifterna har trätt i kraft. Därefter får verksamheter som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt bedrivas endast om den som bedriver verksamheten senast den dagen har lämnat in en ansökan om tillstånd respektive gjort en anmälan till kommunala nämnden.

Allmänna upplysningar

Anmälan om olyckshändelse

Enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor gäller att den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en olycka som innebär en allvarlig risk för miljön, om det är möjligt, ska varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en sådan olycka.

Föreskrifterna utgör inte något hinder för genomförande av nödvändiga insatser för att avhjälpa akut föroreningsrisk i samband med olyckshändelse, spill eller läckage.

Dispens

Om det finns särskilda skäl kan länsstyrelsen enligt 7 kap. 22 § miljöbalken bevilja dispens från förbud enligt dessa föreskrifter. I beslut om dispens kan särskilda villkor föreskrivas som anses nödvändiga för att skydda vattentäkterna (16 kap. 2 § miljöbalken). Dispens får, enligt 7 kap. 26 § miljöbalken, endast meddelas om det är förenligt med föreskrifternas syfte.

Påföljd

Ansvar kan enligt 29 kap. 2 och 2 a §§ miljöbalken dömas ut för brott mot områdesskydd respektive förseelse mot områdesskydd.

Ersättning

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet som anser att föreskrifterna avsevärt försvårar pågående markanvändning kan ha rätt till ersättning. Krav på ersättning eller inlösen av fastighet ska göras till Mark- och miljödomstolen enligt 31 kap. miljöbalken. Talan ska väckas inom ett år från det att beslutet har vunnit laga kraft.

Tillsyn

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för vattenskyddsområdet enligt 26 kap. 3 § miljöbalken och 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13). Enligt 2 kap. 8 § andra stycket miljötillsynsförordningen får länsstyrelsen i vissa fall överlåta uppgiften att utöva tillsyn åt en kommunal nämnd.

Upplysningsplikt

Det kan föreligga plikt för verksamhetsutövare och fastighetsägare att upplysa anställda, entreprenörer, hantverkare, transportörer och andra som anlitas för olika slags arbeten och transporter inom vattenskyddsområdet, om att särskilda regleringar gäller inom området, samt att kunna tillhandahålla dessa skyddsföreskrifter. Jämför 3 kap. 30 och 33 §§ lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.

---

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 26 juni 2026.
2. Genom föreskrifterna upphävs Södertörns tingsrätts dom den 21 juli 1975 (VA 68/74) i den del som omfattar tidigare gällande vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter för Östhammars kommuns grundvattentäkter Ed och Börstil.
3. Beslutet med tillhörande kartor förvaras hos Länsstyrelsen.

På Länsstyrelsens vägnar

STEFAN ATTEFALL

Jill Markström
(Enheten för vatten- och naturtillsyn)